

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

*Waarom blijft mijn lijden duren,
is mijn wond niet genezen,
waarom wil hij maar niet helen?*

*U hebt mij teleurgesteld,
als een beek die drooggevallen is.*

Jeremia 15:18

Waarom geneest de pijn niet? Waarom heelt de wond waar je al zo lang mee worstelt, zo ongelofelijk slecht? We lazen vandaag een stukje uit de belijdenissen van Jeremia: dat zijn diep persoonlijke en zeer aangrijpende gebeden van de profeet die over de hoofdstukken 11-20 verspreid staan. De woorden van Jeremia gaan door merg en been. Dat rauwe, de scherpte van zijn woorden: ze grijpen mij steeds weer bij de keel. Het zijn aangrijpende woorden voor iedereen die wel eens een zwaar lijden heeft moeten dragen, of het nu gaat om lichamelijke of psychische pijn.

Er is een droogte in mijn ziel, o God. U hebt gezegd dat U bij me zou zijn, maar ellende overkwam mij. Wat mij nu gebeurt is veel te veel en veel te zwaar voor mij. Ik ben niet sterk genoeg. De klacht van Jeremia is zo diep menselijk, zo herkenbaar ook. Dat is misschien ook wel de reden waarom zijn woorden ons zo diep kunnen raken, waarom ze zo dichtbij komen. Hoe ga je ermee om, als een pijn je overstroomt die te groot is, te zwaar om te dragen? Wat kun je nog doen als je bijna breekt onder het gewicht op je schouders?

In het evangelie van vandaag horen we een opdracht tot dragen. 'Wie achter mij aan wil komen, moet zichzelf verloochenen, zijn kruis op zich nemen en mij volgen' (Matt 16:24). Wie bij Jezus wil zijn en hem wil navolgen, wordt onherroepelijk met het kruis geconfronteerd. Dat klinkt nogal ontmoedigend en confronterend. Hoewel ze zijn woorden vaak niet begrijpen, zijn de leerlingen vol enthousiasme en vuur over alles dat Jezus vertelt. Maar Jezus begint ze gelijk te ontmoedigen en wijst hen op het kruis dat ze moeten dragen als ze achter hem aan willen komen. Hoe zit het precies met die opdracht tot dragen? De draaglast komt nu eenmaal niet altijd overeen met onze draagkracht. Hoe houd je het vol als je zwicht en bezwijkt onder de druk? Wie helpt je dan in het donker?

Het verhaal in Mattheüs begint eigenlijk al eerder, in de verzen 13-19. Hier begint een heel nieuw gedeelte in het evangelie. Jezus is met zijn leerlingen aangekomen in Caesarea Filippi: dat is het gebied in de buurt van het Hermongebergte. Ze bevinden zich nu nog in Galilea – een gebied waar ook veel heidenen wonen. Maar ze zijn op weg naar Jeruzalem. Vanaf nu beweegt alles zich dus in de richting van het kruis.

Het verhaal begint met een vraaggesprek tussen Jezus en de leerlingen. 'Wie zeggen de mensen dat de Mensenzoon is' (Matt 16:13)? De Mensenzoon, hij die komen zou om te bevrijden. Wie is hij toch? Er zijn onder de mensen verschillende meningen. Sommigen denken dat Johannes de Doper de Mensenzoon moet zijn. Anderen denken dat hij Elia of Jeremia is, of een andere profeet uit Israëls geschiedenis. Dan klinkt er een tweede vraag, die ernstiger en indringender is, dan de eerste: 'Maar jullie, wie zeggen jullie dat ik ben' (Matt 16:15)?

Jezus wil niet weten wat de mensen allemaal zeggen en rondbazuinen. Hij wil weten wie hij voor hen is. Wie ben ik voor jullie? Jezus wil weten wat er in hun hart gebeurt.

Wie ben ik voor jullie? De vraag die Jezus stelt is een diep persoonlijke vraag, een ernstige vraag. Kun je met Petrus zeggen dat Hij de Messias is, de zoon van de Levende God? En hoe zeg je dat dan? Omdat je het zo geleerd hebt, of kun je deze belijdenis meezeggen met hart en ziel?

‘Wie zeggen jullie dat ik ben’? Voor de eerste keer in het evangelie klinkt de vraag wie Jezus is. Voor de eerste keer klinkt ook de aankondiging van het lijden. ‘Vanaf dat moment’ (*apo totê*), schrijft Mattheus in vers 21. Wanneer de identiteit van Jezus aan het licht komt: dat Hij de Messias is, de Zoon van de Levende God, wordt ook geopenbaard dat hij de Gekruisigde is. Jezus begint te vertellen over de weg die hij moet gaan. In de Griekse tekst staat een woordje dat meestal met ‘moest’ wordt vertaald, het woordje *dei*. We lezen er vaak veel te snel overheen. Dit kleine woordje is van een ongelofelijk belang. Want het betekent letterlijk ‘noodzakelijk’. Jezus begint te vertellen over de weg die hij moet gaan. De weg van het lijden is onherroepelijk en onvermijdelijk. Er is geen andere weg, geen ander pad.

Op het kruis neemt Jezus de plaats in van alle menselijke schuld. Alleen Hij kon dit dragen. Alleen hij kon dit volbrengen. Jezus vertelt dat hij naar Jeruzalem moet gaan. Het kan niet anders. Daar zou hij door toedoen van de leiders van het volk een zwaar lijden moeten dragen. Hij zal in het spoor gaan van Israëls profeten, en zelfs gedood worden. Maar hij vertelt ook over de derde dag, waarop hij uit de dood zal opstaan. Jezus kondigt niet alleen zijn lijdensweg aan, maar ook de opstanding. De dood heeft nooit het laatste woord. Het wordt Pasen! Maar de weg die Jezus moet gaan loopt wel dwars door het doodsravijn heen. Het is onontkoombaar. Hij moet eerst de nacht in.

Als we geconfronteerd worden met het lijden, beginnen we tegen te sputteren. We willen het niet; we kunnen het vaak ook niet verdragen, omdat het teveel zeer doet, te pijnlijk is. We hoorden het terug in het indringende gebed van de profeet Jeremia. Gods profeet is in een diepe crisis terechtgekomen. Het was allemaal zo mooi, zo veelbelovend begonnen. God had het hem beloofd: dat hij zijn woorden in zijn mond zou leggen (Jer 1:9). In alles zou God bij hem zijn. Hij zou hem terzijde staan en hem redden (Jer 1:8).

Maar daar merkt Jeremia helemaal niks van. De Judeeërs willen helemaal niet luisteren naar zijn woorden. Ze worden moe van zijn gepreek over gerechtigheid, schuld en inkeer. Overal waar hij komt wordt hij uitgelachen, vernederd, geschopt en geslagen. Als een misdadiger wordt hij gevangengezet. Jeremia wordt wanhopig. Hij verliest zijn eigenwaarde en begint zelfs te geloven dat God al even onbetrouwbaar is als de mensen die hem zo zeer doen. Het gebed in Jeremia 15 laat zich lezen als een vrije val: het is alsof hij zweeft in de ruimte, met nergens nog houvast. Alles waar hij in geloofde is aan het wankelen gebracht.

Ook beeld dat hij van God had is in elkaar gestort. Is God wel zo betrouwbaar? Doet hij wel wat hij zegt? Met die vraag voor ogen bidt Jeremia zich het donker door. Het is behoorlijk verwijtend wat Jeremia allemaal zegt. ‘U hebt mij teleurgesteld, als een beek

die drooggefallen is', of beter vertaald: 'als onbetrouwbare wateren' (Jer 15:18). Want dat is ten diepste Jeremia's klacht. Hij verwijt God dat dat hij hem verleid heeft. Hij nam zijn woorden gretig tot hem, als voedsel, als brood voor onderweg. Ze gaven hem een diepe vreugde. Verdrietig, en met gebogen schouders zit hij daar, biddend tot de Eeuwige. De vreugde die in hem opsprong als een klaterende beek, is allang drooggefallen. 'U hebt mij volgegoten met uw woede' (Jer 15:17). In zijn binnenste is het onrustig: teleurstelling, eenzaamheid, woede om hoe Gods wereld vertrapt wordt. Voor iets anders is er geen ruimte in zijn hart.

In zijn worstelen met God komt Jeremia tot een confronterend inzicht: het is door uw toedoen, dat ik eenzaam ben! Jeremia begint te beseffen dat juist zijn roeping ervoor zorgt dat hij alleen is. Duistere gedachten van een mens die worstelt met zichzelf en met het leven. Maar juist in die donkere nacht antwoordt God.

Want gelijk na Jeremia's klacht, volgt het antwoord van de Eeuwige. En heb je gehoord hoe genadig en liefdevol Gods woorden zijn? 'Ze zullen je bestrijden, maar je niet overwinnen, want ik zal je terzijde staan om je te beschermen en te redden' (Jer 15:20). Nu klinkt voor de tweede keer die belofte: ik zal je terzijde staan. Ik zal bij je zijn. Ten dode toe zullen ze hem aanvallen en bestrijden. Maar ze zullen niet overwinnen. In alles dat hem nog overkomen zou, zal God hem dragen. Jeremia moet leren dat God juist in het donker bij Hem is, dat Hij hem niet zou loslaten. Daar waar alles zinloos lijkt en wij geen weg meer zien, juist daar klinkt het dragende en bevrijdende woord van God.

En dat is ook wat de leerlingen moeten leren. Petrus wil er niets van weten. Hij wil het niet horen. 'Moge God genadig zijn, Heer. Dat zal u niet gebeuren' (Matt 16:22). Dat klinkt allemaal wel mooi, maar Jezus herkent daarin onmiddellijk het werk van de tegenstander, de hand van de duivel. Want dat zijn niet Gods woorden, maar de verlangens van mensen. Het zijn menselijke gedachten: dat we alles dat pijn doet kunnen verhoeden. Maar Jezus weet wat zijn weg is. Iedereen die hem wil navolgen, zal erdoorheen moeten. Als je zijn leerling wil zijn, zul je moeten leren dat de weg naar bevrijding dwars door de diepte loopt.

'Wie achter mij aan wil komen, moet zichzelf verloochenen, zijn kruis op zich nemen en mij volgen' (Matt 16:24). Opnieuw is het radicaal wat Jezus hier zegt. Het is geen gemakkelijke boodschap en het is niet vanzelfsprekend dat wij het zullen begrijpen. 'Indien iemand mij wil volgen'. Dat is wat Jezus hier zegt. Het is een open uitnodiging. 'Indien iemand wil'. Hij dwingt niets af. Het gaat om een vrije keuze. Jezus laat alles open. Hij stelt ons volledig in de vrijheid om zelf ja te zeggen tegen hem. Maar als je hem wilt volgen, dan moet je weten dat zijn weg langs het kruis moet en dat ook onze weg daarop uitloopt.

In Caesarea, in Galilea, waar ook de heidenen wonen, klinkt voor het eerst die boodschap. De God van Israël is een liefdevolle God die zijn volk op adelaarsvleugelen gedragen heeft. Die liefde is eens en voorgoed in zijn zoon aan het licht gekomen. Op het kruis laat Jezus zien dat de Eeuwige een dragende God is. Voor christenen en voor heidenen is hij gestorven aan het kruis. Hij heeft al onze schulden op zijn schouders geladen. Hij is niet bezweken. Door zijn dragen is alles tot verzoening gebracht.

Ook wij zijn net als de leerlingen geroepen tot dragen. Maar die opdracht veronderstelt wel zelfverloochening. Dat is een lastig woord. Het betekent 'ontkennen' of 'afwijzen'. 'Ik ken hem niet'. Tot drie keer toe zou Petrus ontkennen dat hij bij Jezus hoorde, dat hij één van de zijnen is. Jezus bedoelt niet dat we onszelf volledig moeten ontkennen. Maar zelfverloochening staat wel tegenover zelfbehoud. Het doorbreekt onze natuurlijke neiging om onszelf te beschermen tegen alles dat zeer doet, het weglopen van wat moeilijk is en niet om aan te zien is. Zelfverloochening betekent dat je zijn wil leidend laat zijn in je leven. Als je gaat op die weg, dan verlies je een deel van jezelf: die gerichtheid op kortstondig geluk, op wat goed en lekker voelt. Maar je wint er alles bij. Want als je gaat in zijn spoor, dan zul je leren om te dragen. Dan zul je ontdekken dat je niet alleen bent, en dat God jou draagt. En het is vaak pas achteraf, dat je het beseft. Pas als een moeilijke tijd eindelijk achter je ligt, als je door donker en pijn bent heengegaan... pas dan beseft je vaak dat God je juist toen gedragen heeft, toen je zelf niet meer op je benen kon staan, toen je moe en uitgeput was.

Als je dat leert omarmen, als je in alle vrijheid ja kunt zeggen op zijn uitnodiging, dan gaat het niet meer om ons, maar om Hem. Dat leeft Hij in jou en in mij. Dan leven wij niet meer, maar leeft Christus in ons.

We zijn geroepen tot dragen. Maar we hoeven het niet alleen te doen. In de gemeente van Christus, zijn er mensen die jou dragen als je het moeilijk hebt. Daar wil ik mee eindigen, met de wijze woorden van Paulus uit de Galatenbrief: 'Draag elkaars lasten, zo leeft u de wet van Christus na' (Gal 6:2). Als je verdriet of veel zorgen hebt, dan mag je steun vinden in de kerk. Er zijn mensen die je dragen, die je niet loslaten en met je meegaan als het donker wordt. Mensen die samen willen gaan op zijn weg, de weg van de gekruisigde. Mensen die vrij zijn, omdat ze verloren wie ze eerst waren, en zo nieuw leven hebben gevonden in Hem.

*Want wie zijn leven verliest omwille van Hem, zal het vinden.
Eeuwig leven bij de Vader, de Levende God.*

Amen